

Nybro 1890. Husbonden Joel Johansson ska sälja gården Qvarnaslät. Han har fått ett bra bud av köpingen som vill växa. Klass 8A på Paradisskolan har rest 126 år bakåt i tiden. Till ett ojämlikt samhälle med stora förändringar på gång. Amerika lockar.

1890-talet var ett ojämlikt samhälle på många sätt. "Pigorna hade dubbelt så mycket att göra som drängarna och de fick mindre betalt. En piga fick 30 kronor om året och en dräng 50 kronor", berättar Tilda Zarske, Thelma Pettersson och Wilma Jensen som skurar trasmatton tillsammans med Julia Gradinaru.

FOTO: PIA OLOFSSON

"Det var jobbigare 1890, men det är kul också", säger Kamal Hanan (Rudolf), Awil Saad (Geedi) och Armend Qoku (Göte) som täljer klädnypor med kniv.

Rättning i ledet och handtvätt före kaffepaus. 1890-talets Sverige var ett hierarkiskt samhälle där varje dräng och piga skulle veta sin plats.

Kallt om händerna för Bianca Egenvall, Kajsa Sjöberg, Alma Lindahl och Maja Cedmert som lagar grönsakssoppa till lunch. Till efterrätt lingongrädde, till kaffet skorpa med smör.

"Vi tar demokratin för självklar"

Att ha gården Qvarnaslät nära Nybro köping har fram till slutet av 1800-talet varit en god affär, berättar historikern Peter Danielsson som spelar husbonden Joel Johansson. Nu har han fått ett bra pris från Nybro köping. Samtidigt som importerat fläsk från Amerika och importerat kött och spannmål från Argentina konkurrerar med svenskt jordbruk.

– Skyddstillarna hjälper inte. Sverige måste gå över till ett mer kapitalistiskt inriktat jordbruk. Massor av godsägare är tvungna att gå från sina gårdar, säger han.

Han är sträng och driver sina drängar att arbeta hårdare.

– Vi måste kratta och göra det fint, för husbonden ska sälja gården, säger drängen Karl-Petter, eller Melvin Petersson i nutiden.

Tidsresorna är en del av undervisningen, kopplat till de flesta ämnen.

Utgångspunkten är att eleverna läser Vilhelm Mobergs Utvandarna, om när svenskar emigrerade till Amerika av ekonomiska eller politiska skäl.

– Det är ekonomisk kris. Många åker till Amerika 1890 och jobbar och kommer tillbaka till Sverige 1902 och köper en gård, säger Peter Danielsson.

Målet är att eleverna ska bli intresserade av historia.

– 1890-talet var ingen demokrati i Sverige. Då gällde det bara att lyda. I dag tar vi demokratin för självklart, men det är först när man mister demokratin som man fattar vad det är, säger Helen Eklund, pedagog på Kalmar läns museum.

– Samtidigt finns en stor framtidstro med många tekniska landvinningar.

För drängar och pigor var det bara att underordna sig husbondens lag, kvinnan stod lägre i samhället än mannen.

– Vi delar upp dem direkt när de kommer hit och tjejerna accepterar det, de vet att det var så, men efteråt är det alltid några tjejer som säger att vilken tur att vi lever i dag. Vi fortsätter att prata om vi är jämställda i dag.

PIA OLOFSSON
pia.olofsson@barometern.se

FAKTA

Tidsresa till 1890

Paradisskolans åttor gör tidsresor till 1890 i samband med Kalmar läns museum, i samband med att eleverna läser Utvandarna av Vilhelm Moberg. Eleverna blir pigor och drängar. De förbereder sina karaktärer. Alla behåller ålder och kön.